

IX. □ Международноправни разпоредби

35. □ Принципи на международната закрила на авторското право и сродните му права

Правната теория приема единодушно, че авторското право и правата, обозначавани като сродни нему, имат териториална ограниченост (териториално действие). Това означава, че субективното право върху произведенията на науката, изкуството и литературата, както и върху изпълненията на артистите-изпълнители, звукозаписите на продуцентите и програмите на радио- и телевизионни организации се поражда само в пределите на една държава и никога извън обхвата на нейната юрисдикция. Или, иначе казано, законите на всяка държава регламентират възникването, прекратяването и обема на съответното субективно право самостоятелно, без да се съобразяват със законите на чуждите държави. Подобна особеност притежават още патентното право, правото на търговска марка и правото на промишлен дизайн, т.е. всички права, които често биват обозначавани като индустриална собственост, а - заедно с авторското и сродните нему права - като интелектуална собственост. Поради тази особеност при въпросните права не се поставя постоянният за международното частно право въпрос, кога и доколко да се прилага чуждото право.

Взаимността бива **формална** - когато правата на чужденците се изравняват с правата на местните граждани, и **материална** - когато двете страни си предоставят уеднаквен кръг права. Може да се каже, че почти всички международни съглашения в областта на интелектуалната собственост (авторско право и сродните му права, патентно право и право върху търговска марка), сключени от 1883 г. насам, се основават на формалната взаимност.

36. □ Международни споразумения в областта на авторското право и сродните му права

A. □ Бернска конвенция за закрила на литературните и художествените произведения

България се е присъединила към тази конвенция на 05.12.1921 г., веднага след влизането в сила на първия български Закон за авторското право (20.07.1921 г.). Непосредствен тласък и за двете събития дал Ньойският мирен договор. Член 166 от този договор задължава България в срок от 12 месеца да се присъедини към Бернската конвенция и да защити литературната и художествената собственост чрез ефективни законодателни мерки съобразно принципите на тази конвенция. През 1931 г. страната ни е ратифицирала и Римската редакция. Този ѝ вариант е останал задължителен за нас до 1974 г., когато измененията във вътрешния закон през 1972 г. направиха възможно присъединяването ни към последната - Парижка редакция от

1971 г. (Указ на Държавния съвет №1389 от 29.06.1974 г., обн.ДВ, бр.53 от 1974 г.).

Б. Универсална конвенция за авторско право

Конвенцията е била подписана в Женева на 06.09.1952 г. и ревизирана веднъж в Париж през 1971 г. Функционира под егидата на ЮНЕСКО.

В. Римска конвенция за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации

Както се вижда от наименованието ѝ, това е основната международна конвенция, регламентираща т.нар. сродни права. Под “излъчващи организации” се имат предвид радио- и телевизионните организации по смисъла на дял втори от ЗАПСП.

Конвенцията е подписана в Рим на 26.10.1961 г. Към 15.01.2002 г. в нея участват 68 държави.

Г. Женевска конвенция за закрила на продуцентите на звукозаписи срещу неразрешеното възпроизвеждане на техните записи

Конвенцията е подписана на 29.10.1971 г. в Женева. Към 15.01.2002 г. в нея участват 67 държави. Република България се присъединява към Женевската конвенция на 19.04.1995 г.(ДВ, бр.39 от 1995 г.), едновременно с присъединяването към Римската конвенция. За България конвенцията влиза в сила, считано от 06.09.1995 г.

Д. Конвенция за създаване на Световната организация за интелектуална собственост

Конвенцията е подписана на 14.07.1967 г. в Стокхолм и е допълнена през 1979 г. Към 15.01.2002 г. в нея участват 178 държави.

За разлика от посочените дотук конвенции, тази не съдържа норми, отнасящи се пряко до закрилата на авторското или сродните му права. Нейната цел е да доведе до създаването на единна организация, която да администрира международните конвенции, отнасящи се до т.нар. интелектуална собственост, администрирани дотогава от Обединеното международно бюро по интелектуална собственост в Женева.

Е. Споразумение за свързаните с търговията аспекти на интелектуална собственост (накратко - Споразумение за ТРИПС)

Това споразумение представлява Приложение 1 В (в оригинала - Анекс 1 С) от Маракешкото споразумение за създаване на Световна търговска организация (СТО), подписано на 15.04.1994 г. в Маракеш и влязло в сила от 01.01.1995 г. Маракешкото споразумение е резултат на няколкогодишния т.нар. Уругвайски кръг преговори в рамките на ГАТТ. По този начин Споразумението за ТРИПС обвързва всички държави-членки на СТО (изрично в този смисъл - чл.11.2 от Маракешкото споразумение) и влиза в сила едновременно с него, т.е. от 01.01.1995 г.

Ж. Договор на СОИС относно авторското право (ДАП) и Договор на СОИС относно изпълненията и звукозаписите (ДИЗ)

Република България е ратифицирала и двата договора на 12.01.2001 г., като законът за ратификацията им е обнародван в ДВ, бр.7 от 2001г.

Договорите са изготвени в рамките на СОИС след няколкогодишна работа, завършила с дипломатическа конференция, проведена от 2 до 20 Декември 1996.